

Fontosnak tartom a jövőben annak a megfogalmazását is, hogy ez csak szakmai konszenzus alapján jöhet létre. Tehát az oktatás pártok fölötti ügy. Nem pártügy, nem politikai kérdés. Mivel az ország gazdaságilag nem áll túl jól, túl sok reményt nem táplálhatunk, de van esély a szakmai konszenzusra, és nagyon sok mindent meg lehet csinálni pénz nélkül is, vagy kevés pénzzel.

(az interjút Tót Éva készítette)

Dobos Krisztina, az MKM volt helyettes államtitkára

DOBOS KRISZTINA: 1991 szeptemberében lettem a közoktatásért felelős helyettes államtitkár. Valójában 89-ben kezdődött az ilyen tevékenységem, amikor oktatáspolitikával kezdtem foglalkozni az MDF-ben. Ekkor úgy négyszáz pedagógus gyűlt össze az MDF-ben, akik a Pedagógus Kollégium vezetőjévé választottak.

Az egyetemen matematika-fizika szakon végeztem. Az első években fölvettem a pedagógia-szakot is a bölcsészkaron, de ezt nem találtam megfelelőnek, végül otthagytam és matematikus lettem. Kutatással foglalkoztam. Az alkalmazott matematikát próbáltam a pedagógia területére bevinni – amivel nem volt nagy sikerem. Így maradtam a közgazdaságtani modellezés területén. A közgazdasági és az agrártudományi egyetemen matematikát tanítottam. Úgy éreztem, a felmerülő oktatási problémák jelentős részének gyökere a közoktatásban van, ezért az I. István Gimnázium matematika tagozatán kezdtem el tanítani 80-tól. Úgy gondoltam, fontos, hogy megtapasztaljam a felmerülő problémákat. Magam nem foglalkoztam pedagógiai kutatással, bár a fellelhető szakirodalom nagy részét tanulmányoztam, és azt láttam, hogy nem jelent meg ezekben az időkben sok mélyreható, empirikus kutatás a területen. Végül is az inspirált arra, hogy ezzel a témával foglalkozzam, hogy megismerkedtem Lezsák Sándorral, és azzal a körrel, akik “másképp gondolkoztak”. Szerettük volna az oktatásba, nevelésbe bevinni azokat az értékeket, amiket az MDF-ben vallottak.

E: Milyen értékek voltak ezek?

D K: Az első és legfontosabb, hogy demokratikus országot akarunk az egypártrendszer puha diktatúrájával szemben. Fontosnak tartottam, hogy a nemzeti lét, a nemzeti identitás szerepét végre a helyére tegyük, hogy az a kulturális örökség, amit az ezeréves magyar iskola-rendszer fölhalmozott, megjelenjen az oktatásban, továbbá, hogy az európai normarendszerben működő erkölcs, emberi értékek megjelenjenek, megfelelő hangsúlyt kapjanak.

Ezért gondoltuk, hogy újra kell építeni az egész oktatási rendszert. Meg kell adni a lehetőséget, hogy a gyerekek tovább járjanak iskolába, általánossá kell tenni a középiskolai végzettséget, föloldani azt a vélekedést, hogy ez valami elitista magatartás volna. Ideálisnak tartanánk, hogy a lehető legszélesebb tömegek letehessek az érettségit, és sokkal többen mehessenek egyetemre, főiskolára. Nagyon rossznak találtam, hogy a gyerekek 70 százaléka tizenégy évesen kényszerül pályaválasztásra, hogy nagyon korán eldől, milyen pályára kerülnek. Emiatt jelentős részük, sajnos, rosszul is választott. A középiskola elvégzésével, magasabb műveltséggel nagyobb az esély arra, hogy jobban választanak, több a lehetőség az akár két-háromszori pályamódosításra. Magától értetődik az is, hogy diplomával jóval nagyobb az esély a boldogulásra. Tehát az oktatás expanziójának jött el az ideje – ami a környező országokban már vagy tíz éve lezajlott. A másik feladat pedig, hogy eljött az ideje a köz- és felsőoktatásban egyaránt az oktatás tartalmi megújításának. Az ismeretközlés elsőségével szemben a nevelésre is jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Meg kell tanítani a gyerekeket az ismeretek kreatív alkalmazására. Általában pedig el kell érni, hogy a minő-

ségre törekvés igénye megjelenjen az oktatásban. Mindez nem egy szűk szakmai csoport ambíciója volt, hanem az óvónőktől az egyetemi oktatókig minden pedagógiával foglalkozó ember igénye.

E: A rendszerváltás előtti politikai aktivitásáról, munkája felől kérdezném.

D K: Lojális típus vagyok, húsz év alatt két munkahelyem volt. A kutatóintézet és az egyetem. Mindkét helyen matematikakutatással és oktatással foglalkoztam. Úgy gondoltam, hogy az eredmények, amiket a kutatásban elértem, akkor érnek valamit, ha a gyakorlatba át tudom vinni őket. Szakcikkekben, tanulmányokban publikálni nem elegendő hatású. A véletlen folyamatokkal foglalkoztam, azokkal a folyamatokkal, melyekkel kapcsolatban az időbeli változást kell leírni, melyekben megjelenik a véletlen, a nem számszerűsíthető tényezők szerepe. Az egyetemen operációkutatást tanítottam, ami részben a gazdasági-közgazdasági folyamatok modellezését, optimalizálását; részben ezeknek a folyamatoknak a gazdasági, makroszintű modellezésben való alkalmazását jelenti. Egészen új tantárgyat alakítottam ki, és oktatásom utolsó évében, egy esztendeig ezt tanítottam is, a matematikai modellezést a marketingben.

E: Ehhez képest mintha idő előtt kellett volna otthagynia a tanítást.

D K: Nem kellett. De amikor elvállaltam, hogy helyettes államtitkár leszek, úgy gondoltam, mellette teljes szívvel nem tudok tanítani is. A tíz év alatt, míg az egyetemen tanítottam, a tanítványaim között mindig akadt néhány tehetséges, aki mélyen érdeklődött a matematika iránt. Sokat foglalkoztam velük órán kívül. Nehezen hagytam ott az egyetemet, ma is nagyon hiányoznak. A helyettes államtitkárság mellett még egy évig tanítottam a gimnáziumban, de beláttam, hogy egyszerre több dolgot olyan intenzitással csinálni, ahogyan szeretném, nem lehet.

Azokon a helyeken, ahol megfordultam, azt hiszem, elég kritikus hangot ütöttem meg. Az intézetben a fiatal kutatók vezetőjüknek választottak, a Tudományos Tanács és az Igazgatótanács tagja lettem, majd később, az egyetemen az adjunktusok képviselőjeként az Egyetemi Tanácsé. Abban az időben az egyetemi autonómia eléggé korlátozott volt. A minisztérium jól vagy kevésbé jól képzett munkatársa hozta meg a végső döntést, bármit határozott az Egyetemi Tanács. Ez nem volt számomra szimpatikus.

E: A fő bajoknak is neki lehetett rontani, vagy csak a részleteknek, apróságoknak?

D K: A nyolcvanas évektől tulajdonképpen már mindent el lehetett mondani, ám következménye nem lett. Egy idő után sokan kiábrándultunk, vagy inkább úgy mondanám, fölöslegesnek tartottuk, hogy beszéljünk.

Emlékszem az első ifjúsági parlamentre, még egyetemista koromban, meg az utolsóra, amin oktatóként vettem részt, ugyanazokat a problémákat hajtogattuk, de maradt minden a régiiben. Valódi politizálással csak 88-ban kezdtem el foglalkozni, amikor az MDF mint szervezet megalakult. Azt hiszem, sokan voltunk, akik meglepődtek, amikor az MDF párttá alakult, bár ennek a politikai szükségszerűségét elfogadtuk. Ez volt az egyetlen párt, amelynek tagja lettem, ahol szerepet vállaltam.

E: Kérem, vázolja a rendszerváltást követő karrierjének állomásait.

D K: Amikor 90-ben megalakult a Pedagógus Kollégium, úgy gondoltuk, a feladata az, hogy segítse a kormányt illetve a parlamenti frakció munkáját. Amikor 91-re elkészült a közoktatással kapcsolatos törvénytervezet, többen ítéltük meg úgy, hogy az nem az, amire szükségünk van. Fontosnak tartottuk, hogy a 91-ben elfogadott önkormányzati törvény, mint kerettörvény elfogadtassék, hiszen az önkormányzatiság a demokrácia egyik lényeges eleme. De az oktatás területén számos kérdést nem gondolt végig, nem szabályozott ez a törvény. Meglehető, a kerettörvény jellegéből adódtak ezek a hiányosságok, ám ezeket akkor

a közoktatási törvényben valamint ágazati törvényekben pótolni kell. Olyan kérdések maradtak tisztázatlanul, hogy milyen legyen az önkormányzat és az iskola viszonya; miért felel az önkormányzat, miért az iskola; hol jelenik meg az önkormányzatok szakmaisága – hiszen ma is vannak olyan kistéleplések, ahol nincs oktatási bizottság. Nem volt rendezett, hogy a pedagógiai programokat milyen körülmények között, hogyan alakítják ki, miféle oktatáspolitikai koncepciója van az egyes önkormányzatoknak és ezek végül hogyan alakulnak egységes rendszerré. A közoktatási rendszer nem lehet háromezer egymástól független közoktatás-politika halmaza. A sok szabályozatlan kérdést látva úgy gondoltuk, a közoktatási törvénynek nem kerettörvénynek, hanem orientációs törvénynek kell lennie, aminek fejlesztési koncepciót is kell tartalmaznia. Vagyis, hogy növelni kell az iskoláztatás időtartamát, a középiskolába járók számát, tehát expanzív törekvést is ki kell fejeznie. Pontosan szabályozni kell a felelősség-megosztást az óvoda és az iskola; a fenntartó önkormányzat, az egyház, az alapítványok, és az állam között. Leírtam tehát véleményemet erről a törvény-koncepcióról, átadtam a minisztériumnak. Ez a téli időszakban volt. Ezt követően zajlottak a nyilvános vitái a törvénykoncepciónak, s azokon is kiderült, hogy valóban számos megoldásra váró kérdés maradt. Lényeges kérdések. Tavasszal aztán a miniszterelnök úr, illetve Andrásfalvy Bertalan miniszter felkértek, illetve megkérdezték, esetleg mennék-e a minisztériumba dolgozni. Azt válaszoltam, hogy miután nekem kötelezettségeim vannak az egyetemen és a gimnáziumban, nyár előtt erre nem kerülhet sor. Év közben egy pedagógus nem állhat föl, ezt a tisztséget meg kell a gyerekeknek adni.

91 szeptember elsejével kerültem tehát a minisztériumba. És addig maradtam, amíg úgy gondoltam, elvégeztem, amit elvállaltam.

E: Mi volt a minimális programja?

D K: Két dolgot akartam megtenni. Arra törekedtem, hogy olyan közoktatási törvény szülessen, fogadtassék el, amiben a megoldatlan, és az időközben még felmerült kérdések szabályozva lesznek; és hogy rendezzük a pedagógusok közalkalmazotti státusát.

Amikor úgy láttam, a magamnak kitűzött két célt elértük, akkor Lezsák Sándor felkérésére eljöttem a Magyar Demokrata Fórumba.

E: Úgy érezte, további hasonló horderejű feladatok nem várnak Önre?

D K: Nagyon sok feladat maradt még. Amikor a törvénykoncepció elkészült, úgy éreztem, ezzel az első lépést tettük meg. Sok munka van még hátra, ez azonban nem egy fél évre való feladat. Úgy látom, vagy tíz évre szóló program van még előttünk. A legfontosabb a sorban a tartalmi szabályozás. Jó lenne, ha az oktatási kormányzat a következő négy évben is ezen a programon dolgozna. Azért jöttem az MDF-be, hogy ezt elősegítsem. Mindent meg fogok tenni azért, hogy olyan tartalmi-szabályozási rendszer alakuljon ki, ami biztosítja az összhangot a közoktatásban, ugyanakkor azt a szabadságfokot is, amiben minden iskola, minden tanár tudja a maga alkotótevékenységét konstruálni; legyen lehetősége arra, hogy önmagát adja a rendszerben. Fontos, hogy ehhez megfelelő tankönyvek, eszközök legyenek, ebben is az első lépést tettük meg. Fontos, hogy a pedagógusképzés és továbbképzés más fajta rendszerben folyjék, tágabb kitekintést adjon. Fontos – ebben is csak az első lépést tettük meg – ,hogy szakmai szervezetek jöjjenek létre; egy-egy prominens képviselőjük köré gyűlve valóban szakmai szempontokat érvényesítsenek. Különösen fontos volna, hogy a neveléstudományi kutatások elinduljanak, olyan körültekintően, olyan mélyrehatóan, olyan empirikus felmérések alapján, amit például a matematikai kutatás elért a 70-es években. Fontos lenne, hogy az Európában és a világ haladó országaiban elért eredmények begyűrűzenek Magyarországra. Rengeteg könyvet, tanulmányt kellene kiadni, és nagyon fontos volna, hogy a pedagógusok tömegei eljussanak a világba, lássanak, tapasztal-

raljanak. Ebben nagy lépést tettünk. Szerettem volna sokkal nagyobb eredményeket elérni, de legalább elindultak ezek a folyamatok, és megállíthatatlanok. Hogy ezek teljes valójukban működjenek, legalább négy-öt év kell még.

E: Megfelelően halad-e a közoktatás megújításának ügye?

D K: Az én tempómhoz, elképzeléseimhez képest lassabban haladnak a dolgok. Nem voltam – remélem – türelmetlen, nem akartam az lenni. Tudom, hogy ezeknek a változásoknak meg kell érniük. Nem lehet egyik pillanatról a másikra azt mondani: nem ez kell többé, hanem valami más. Óvtam magamat és a munkatársaimat, mert tudom, hogy lehet ugyan egyetlen tollvonással új szabályozókat hozni, de ez nem működik igazán. Emléksziünk, amikor a szocialista pedagógiában hiába jelölték meg, mi az uralkodó pedagógia, a régi tanárok továbbra is a régi módon tanítottak, meg is maradtak az eredmények.

Jónak találok, hogy a szülőkből feltámadt az igény, hogy ők is részt vegyenek gyerekeik iskolai nevelésében, hogy erről együtt és nem egymástól függetlenül gondolkodnak. Ennek az együttműködésnek az iskolaszék a terepe, de lehetőségei teljében ez is csak öt év múlva lesz. Szülők, nagyszülők, és az óvodától a középiskoláig rengeteg pedagógus igénye fejlődött ki ebben. Nagy türelemmel, nyugodtan kell ezek eredményeire várni, siettetni nem szabad. A sürgetés látszateredményeket hoz, amitől óvnam magunkat.

E: Mennyire ért meg a pedagógustársadalom ezekre a változásokra?

D K: Nincs egységes pedagógustársadalom. Azt tapasztaltam, hisz két év alatt kétszázezer kilométert utaztam szerte az országban, és vagy tízezer pedagógussal beszéltem, hogy ha egy fórumon nem azt mondtam, hogy ezt meg ezt kell csinálni, hanem azt, hogy ezt a problémát láttuk, erre ilyen meg ilyen megoldási lehetőséget találtunk, és elmondtam hogy mi az előnye az egyiknek, mi a hátránya a másiknak, akkor az ilyen problémafelvetést elfogadják. Ha látták, hogy a lehetőségek figyelembevételével a lehető legjobb megoldásra törekedtünk, akkor azt elfogadták. Száz-kétszáz ember közt persze mindig van, aki azt mondja, hogy minek változtatni, minden úgy jó, ahogy van. Azt is mindig hozzátettem, hogy természetesen semmi nem tekinthető lezárt folyamatnak, mindig gondolkodni kell azon, mi lehetne a jobb megoldás, és ha valaki jobbat tud, azt kell választani.

A pedagógusok jelentős része egyetértett avval is, hogy sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni a nevelésre. Akár az erkölcsi nevelést, az egészség megőrzésére, a környezetóvásra való nevelést nézem; mind olyan horderejű kérdés, amiben ha egymástól független dolgozik az iskola, a család, a társadalom, soha nem lesz valódi változás. Ezek a kérdések most megjelentek a tantervben, a közoktatásban.

Természetesen olyan törekvések is mutatkoznak, amikkel nem lehet egyetérteni. Törekvések, amelyek nem a gyerek életkorához igazítják a tananyag mennyiségét, korai ismeret-tömeget zúdítanak rájuk. Különböző pedagógia iskolák vannak már, saját filozófiával, pedagógiai rendszerrel. Nagyon szeretném, ha ezek a törekvések nyilvánosságot kapnának, hisz akkor mérhetők meg. Ma ezek még rejtetten vannak jelen az oktatásban. Ma még nem alakult ki annak az igénye, hogy ha én egy új pedagógiai programot akarok bevezetni, ennek az ismertetését nyilvánosságra kell hozni. Jónak tartanám, ha minden iskoláról megjelenne ilyen könyvecske, ami tartalmazza, milyen tanterv szerint, célok, feladatok vállalásával dolgoznak; mely intézményekből, feltételekkel lehet bejutni, merre vezet továbbtanulás, miféle képességű diákoknak ajánlják a programot. Hogy bárki számára hozzáférhető legyen a kínálatuk, a másik iskola, a szülők, és a fenntartó számára is. Természetes, hogy a fenntartó tudja, mi történik abban az iskolában, amit támogat. A 85-ös törvény pozitívuma volt, hogy elszakította az iskolát a közvetlen irányítástól, ami egypárti volt. Az iskola belügyének tekintett számos kérdést. Nagyon sokan ma is annak tekintik. Sok esetben a szülők sincse-

nek tisztában azzal, hová íratják a gyereküket. Tavaly már több iskola adott ki ilyen füzetet, sok pedagógus fölismerte, hogy publikálni kell a tevékenységüket. Bizonyos iskolák bizonyos gyerekeknek kiválóak, mást tönkretesznek.

E: Mi az, amit tevékenységében eredménynek, és mi az amit kudarcnak ítélt?

D K: A legnagyobb eredményemnek azt tartják, hogy megszületett a közoktatási törvény. Mégpedig olyan, ami figyelembe veszi az európai oktatási törvényeket is, és jól végiggondolt törvény. Mégsem ezt tekintem legnagyobb sikeremnek, hanem azt, hogy bizonyos folyamatok elindultak, amiket, úgy gondolom, nem lehet megállítani.

Erre nagyon büszke vagyok. Meghonosodott az a vélekedés, hogy a közoktatás közügy. Ez nagyon egyszerű, triviális kijelentés, amiben sok minden rejlik. Jó, hogy a törvény kapcsán a pedagógusok számtalan pedagógiai kérdésről vitakoztak. Számtalan rejtett pedagógiai kérdést hozott felszínre a törvény. Jó, hogy a szülők soraiban megjelent egy markáns réteg, akik határozott, pozitív vagy negatív véleményt mondtak. Be mertük vallani, ha hibásnak bizonyult valami, amit eredetileg gondoltunk. Tudomásul vettük: hiába szépek az elvek, ha nem megvalósíthatók.

Eredmény, hogy többfajta tanterv született, ma már a vagy kétezer, különböző, egy-egy tantárgyra vonatkozó tanterv léte azt jelenti, hogy struktúrába kell ezeket rendezni. Jó, hogy vannak, és rossz, hogy csak egyes tárgyakra koncentrálnak. Tehát most az extenzív fejlesztésből intenzívbe kell fogni. 90-ben a tankönyvek kilencven százalékát egy kiadó adta ki; a Tankönyvkiadó. Ma már ötven. Ez is jó, de itt az ideje a minőségi megmérettetésnek is, és akik nem felelnek meg, essenek ki a rostán.

Jónak tartom, hogy a 80-as években megszüntetett pedagógiai, módszertani lapok helyére mára vagy harminc született. Igenis van létjogosultsága, hogy a különféle pedagógiai irányzatoknak publicitása legyen. Szükség van a tantárgyi lapokra is. Egy idő után nyilván nem mind marad meg. Komoly eredmény, hogy megindult a szakma nemzetközivé válása, de ebben komoly akadály, hogy a pedagógusok nem beszélnek nyelveket. Óriási nyereség, hogy részt vehetnek nemzetközi konferenciákon, tanfolyamokon, az elmúlt időszakban több ezer pedagógus jutott ki. Ápolni kell a cserekapcsolatokat, mert azt is fontosnak tartom, hogy a külföldiek eljussanak Magyarországra. Ehhez több segítséget kell adni.

Végül, de nem utolsó sorban, kudarcomnak tartom, hogy a pedagógiai kutatásokat nem olyan tömegben támogattuk, amilyen mértékben erre szükség volna. Ebben én is mulasztottam.

Megkezdődött, de nem olyan mértékben, mint szerettem volna, a közoktatás és a felsőoktatás kapcsolódása. Az álmaim közé tartozott, hogy a közoktatás, a felsőoktatás és a kutatás ne egymástól független három terület legyen. Hanem, a gyakorló pedagógusnak legyen módja arra, hogy kutasson, a középiskolai tanár taníthasson egyetemen, az egyetemi oktató középiskolában, akár óvodában is. Ez óriási tartalékokat rejt magában. A különféle tudáskincsek, ha egymásra találhatnak, komoly eredményeket hoznak.

E: Mit gondol, jó kezekben hagyta ezt a témérdek, befejezetlen feladatot?

D K: Ezek a feladatok olyan tennivaló-tömeget adnak, hogy jó, ha nem a minisztérium irányítja. Mindannyiunknak meg kell tanulni – nekem is – , hogy a minisztériumnak nem ez a dolga. Eredményemnek, s egyben kudarcnak tekintem, hogy ezek a feladatok bár társadalmásítva lettek, de nem eléggé. Azokra a munkatársaimra hagytam a feladatokat, akikkel együtt dolgoztam. Úgy gondolom, ők folytatni fogják a megkezdett munkát. Az ő felelősségük, mikor, melyik feladat kap nagyobb hangsúlyt. Bízom abban, hogy a minisztérium segíti majd ezeknek a folyamatoknak a zajlását, de ha belső szükségességként nem ezekre mutatkozik igény, akkor a kényszer nem fog jó eredményeket szülni. Úgy

látom, születőben van ez a belső szükségyszerűség. Az igazi pedagógus, úgy gondolom, kutató, abban az értelemben, hogy megvan az igénye a változtatásra, hogy keresse a jobb megoldást. Ez az igény meg kell hogy jelenjen a közoktatás minden területén.

E: Az tehát nem kérdés, hogy ezek a feladatok.

D K: Az én tapasztalatom szerint abban mindenki egyetért, hogy ezek a legsürgősebb tennivalók. Az egyes pártok, irányzatok oktatáspolitikusai is ezt mondják. Hogy mi legyen a megoldás, abban a van nézetkülönbség.

E: Emlékszik-e arra, hogy valamelyik elképzelése komoly kritikába, ellenállásba ütközött?

D K: Mi azt mondtuk, hogy a pedagógiai programot az iskola fenntartójának kell elfogadnia. Ez a kijelentés a legkülönbözőbb oktatáspolitikai áramlatok képviselőjénél ellenállásba ütközött. Volt, aki azt tartotta jónak, hogy a pedagógiai programot az iskola fogadja el, és hagyjuk figyelmen kívül a fenntartót és az államot. Egy másik irányzat szerint az önkormányzat oktatási bizottsága készítse el ezt a programot, hisz ő felelős az iskoláért. A harmadik szerint az állam felelőssége a döntő, ez határozza meg azt, hogy mely tanterv szerint tanítsanak. Végül a mi elképzelésünk lett törvénybe iktatva. Ezzel nagy felelősséget adtunk az önkormányzatoknak, nem csorbítva az iskola felelősségét, hiszen neki kell a pedagógiai programot elkészítenie. Az állam szerepe pedig az, hogy az államilag elfogadott kerettantervek alapján készítsék el a helyi tanterveket. Megpróbáltunk olyan kompromisszumot kötni, amely mindhárom elképzelés elemeit tartalmazza. Sok hasonló megoldás van a törvényben. Egyik munkatársam megpróbálta egy koordinátarendszerbe fölvenni a különféle oktatáspolitikai koncepciókat. Kiderült, hogy mindig valahol középen van a végső megoldás. Nehéz volt olyan megoldást találni, ami senkitől sem idegen.

E: Felettesei, megbízói hogyan értékelték a munkáját?

D K: Több ezer levelet kaptam a két év alatt, köztük egyetlen gyalázkodót. Azt is névtelenül. Kezdetben a levelek nagy része sok kritikát, bírálatot tartalmazott, egy idő után azt írták, igen, alapjában elfogadjuk a törvényt. Amikor a Parlament elfogadta, a barátaim, ismerőseim gratuláltak; ellenzéki képviselők azt mondták: ugyan természetesen nem szavaztak rá, de egyetértenek vele.

Azóta is, hogy lemondtam a minisztériumban, számtalan pedagógusfórumra hívnak. Úgy látom, nem a funkcióval kötik össze a meghívást, ma is kíváncsiak a véleményemre. A hivatalos elismerés abból állt, hogy a miniszterelnök úr szép levelet küldött, amiben megköszönte a munkát. Ezt a mai nap is őrzöm. Azt hiszem, kevesen kapnak egy törvény világra segítése után ilyen levelet. Természetesen a minisztérium apparátusa is köszönetet mondott, ahogyan én is a munkatársaimnak. Azt hiszem, sok példa nem volt arra a minisztérium életében, amit mi csináltunk, hogy gyakran éjjel kettőig dolgoztunk. Szombat-vasárnap is. Változó létszámban, két-három ember volt, aki mindvégig mellettem dolgozott. Az egyes szakterületek például a gyógypedagógia, a nemzetiségi oktatás kidolgozásakor természetesen szakemberek csatlakoztak. Másfél évig dolgoztunk a törvényen.

E: Az oktatáspolitikai legaktuálisabb tennivalói most mire vannak bízva?

D K: Az MDF oktatáspolitikája az, hogy az elkezdett feladatokat kell végigvinni, és ahol nem jó úton vagyunk, ott korrigálni. Ha az önkormányzati törvény megváltozik, döntő, hogy figyelembe vegye azt az utat, amin elindultunk. Fontos a társulások szerepe a közoktatásban, amivel eddig nem foglalkoztunk, valamint a rendszerkialakítás. Hiszen elképzelhetetlen, hogy háromezer egymástól független oktatáspolitikai önkormányzat legyen. Szeretnénk, hogy az önálló oktatáspolitikák fokozatosan egymásba épüljenek; s regionális szintű fejlesztési irányzatok szülessenek. Az egész fejlesztés feltétele az információs rendszer kiépülése. Fontos, hogy a helyi kezdeményezések is bekerüljenek ebbe a rendszerbe. Szá-

momra rendkívül fontos, hogy kialakuljon egy pedagógusképzési struktúra. Ennek alapjait áprilisban leraktuk. Nem utolsó sorban fontos a finanszírozás kérdése. A helyi fejlesztések – központi támogatással – nincsenek egy közoktatási koncepcióra felfűzve. A pénzt koncepciózusabban kellene fölhasználni. Lényeges, hogy a terület ne csak a közoktatást tekintse sajátjának, hanem az arra épülő szakképzést is. A duális képzéssel a vállalkozók is belépnek a szakmai képzésbe, a felsőoktatással együtt mindezt egységben kell kezelni.

E: Mik a jelenlegi feladatai?

D K: Az MDF kommunikációs igazgatója vagyok. Az első feladatomban, hogy a kapcsolatrendszert a különféle pártokkal társadalmi, civil szervezetekkel koordináljam. Ez nem független a készülődő programunktól, hiszen az ezekben megjelenő igényeknek meg kell jelennie a programban is. Valamint részt veszek a programok elkészítésében, és feladatomban, hogy támogassam képviselőjelöltjeink munkáját. Politikánk megvalósulása attól függ, hány képviselőjelöltünk van a Parlamentben.

E: Ez a munka a korábbiaktól nagyon távol állónak tűnik.

D K: Most én is tanulok, hiszen nem csak a közoktatással foglalkozom. Most megnyilvánulhatok azokban a politikai kérdésekben is, amikben előtte – hisz mint köztisztviselőt, kötött a mértéktartás – nem mondhattam véleményt. Úgy érzem, most ezen a területen tudok a legtöbbet tenni. Azt hittem a minisztériumban, hogy napi tizenkét óránál többet nem lehet dolgozni. Lehet.

E: Nem sányli meg az élete?

D K: Nagyon megérett családom van. Amikor bekerültem a minisztériumba, előtte megkérdeztem a férjemtől, fiamtól, vállalják-e. Ahogy most is megkérdeztem. Most itt tudok a legtöbbet segíteni azzal, hogy előkészítem azt a programot, ami a folytatása a megkezdett munkámnak. Addig csinálom, amíg a magam mércéje szerint, tisztességesen csinálhatom.

E: Hol képzeled el magát mondjuk egy év múlva?

D K: Ez nagyon nehéz kérdés. El tudom képzelni, hogy amennyiben a Demokrata Fórum benne lesz a kormányban a minisztériumban dolgozom. De azt is, hogy az egyetemen tanítok, hisz most is munkálkodom egy jegyzeten, egy új tantárgy kidolgozásán. El tudom képzelni, hogy neki állok, és írok egy könyvet, az elmúlt két év oktatásügyi tapasztalata igencsak feldolgozandó. El tudom képzelni egy olyan felsőoktatási rendszerben magam, mint a népfőiskola, ahol, Lakitelken, ma is tanítok. Sok helyen el tudom képzelni magam, csak az oktatástól távol nem.

(az interjút Révi Judit készítette)

Sáska Géza, a Fővárosi Önkormányzat Oktatási Bizottságának elnöke

E: Mikor került oktatásirányítói pozíciójába, és milyen feladatkört töltött be ott?

SÁSKA GÉZA: Az 1990-es önkormányzati választások után választottak meg budapesti önkormányzati képviselőnek és utána két-három héttel választottak meg a Fővárosi Önkormányzat Oktatási Bizottsága elnökének. Azóta ebben a pozícióban vagyok.

E: Mi volt a foglalkozása a rendszerváltás előtt, és milyen közéleti aktivitást fejtett ki?

S G: Oktatáskutató voltam, és vagyok. Nemcsak a rendszerváltás idején, hanem folyamatosan közéleti aktivitást fejtettem ki. Részt vettem a demokratikus ellenzék tevékenységében